

Skal vi tale i tunger?

Pastor Dr. teol. J. van der Burg
1971

OLDKIRKENS ORGANISASJON

Det er feilaktig å mene at kristendommen opprinnelig bestod av en mengde uavhengige frimenigheter under direkte ledelse av den Hellige Ånd alene ved hjelp av mirakuløse åndsgaver, så som profeti og tungetale. Av mange steder i Bibelen fremgår at Jesus ville forene de troende til ett samfunn, én "kirke" (Matt. 16, 18), en "hjerd" (Joh. 10, 16) under ledelse av en øvrighet.

Den første kirkelige øvrighet var apostlene, Jesu "sendemenn", som han gav en særlig sendelse (myndighet) til å lære, å forvalte sakramentene og å styre de troende (sml. Mark. 3, 14; Matt. 28, 16 flg.; Luk. 22, 19; Joh. 20, 21-23; Matt. 18, 18). Denne tredobbelte sendelse var en delaktiggjørelse i Jesu egen sendelse som profet (lærer), prest og konge. "Likesom Du har sendt meg til verden, har også jeg sendt dem til verden" (Joh. 17, 18; 20, 21). Apostlenes Gjerninger og apostelbrevene vitner klart om den lederstilling apostlene hadde som lærere, nådeforvaltere og lovgivere. Jesus gav uttrykkelig tilkjenne at apostlene skulle utøve disse embeter "inntil verdens ende" (Matt. 28, 18-20), nemlig gjennom etterfølgere som de måtte overdra dem til.

Om-kirkelige embetsmenn med navnet "presbyteroi" og "episkopoi" taler det Nye Testamente ofte. Det var ikke menighetene selv som innsatte dem. Menighetene tok nok ofte del i valget av kandidatene, men det var apostlene, som "innsatte prester for dem (de troende) i hver menighet" (Ap. Gj. 14, 23).

Navnene "episkopoi" (tilsynsmenn) og "presbyteroi" blir i Bibelen ofte brukt om hverandre. Likevel vises det tydelig at det blant de kirkelige embetsmenn som apostlene innsatte, var noen som stod over de andre og som alene hadde fått makt til å meddele de geistlige fullmakter til andre, m.a.o. var biskoper i den betydning vi bruker dette ord. Således var Timoteus biskop i Efesus og Titus biskop på Kreta (sml. 1. Tim. 5. 17. 19. 22; Tit. 1, 5 flg.).

Blant apostlene innsatte Jesus Peter til den øverste leder, "klippen", som ved sin fasthet i troen måtte "styrke brødrene" (Luk. 22, 31-32). Også dette embete var ment som en blivende institusjon: Pavedømmet. Det ville være uforståelig hvis Jesus hadde bestemt et slikt embete bare for apostlenes tid, for da var det ikke så påkrevet. Jesus gav til kjenne at denne klippe ville gjøre at hans kirke aldri skulle gå til grunne (Matt. 16, 18). Men Peters personlige arbeid den korte tid han levde, var ikke så betydningsfullt at det kunne hindre at dødsrikets porter noen gang ville få makt over kirken. Derfor må vi anta at Jesus med denne klippe har tenkt på Peter som lever videre i sine etterfølgere. Av historien fremgår også at biskopene av Roma, hvor Peter døde, fra de eldste kristentider av opptrådte som og av kirken ble anerkjent som arvtagere av Peters klippeembete.

En nærmere redegjørelse for oldkirkens organisasjon og den apostoliske suksesjon av bispe- og paveembete kan en finne i mine to avhandlinger "Kirken" og "Pavedømrnet" (St. Olavs Forlag, Oslo).

Profeti og tungetale har aldri kunnet erstatte det kirkelige læreembete. De alminnelige troende hadde lov til å "tale til oppbyggelse, formaning og trøst" (1. Kor. 14, 3) ved de mer frie sammenkomster (ikke ved de liturgiske gudstjenester), men apostlene og de av dem innsatte biskoper og prester hadde et offisielt læreembete, som de troende måtte "lyde og rette seg etter" (Hebr. 13, 17). Det var den kirkelige øvrighet som ved hjelp av den Hellige Ånds bistand avgjorde religiøse spørsmål. "Den Hellige Ånd og vi har besluttet" (Ap. Gj. 15, 28).

Tegnet på at en profet hadde sannhetens ånd, var hans lydighet mot kirkens læreembete. "Den som ikke er av Gud, hører ikke på oss. På det kjenner vi sannhetens ånd og villfarelsens ånd" (1. Joh. 4, 6). "Mener noen å være profet eller å ha åndsgave, så skal han erkjenne at det jeg skriver til dere, er Herrens bud" (1. Kor. 14, 37). "Evnen til å prøve ånder" (1. Kor. 12, 10) var et klarsyn til å bedømme om en profeti var "i overensstemmelse med troen" (Rom. 12, 6), dvs. i overensstemmelse med den offisielle troslære. Stadig fremholder apostlene den kirkelige tradisjon som trosnorm i kampen mot villfarelsens ånder (sml. 1. Tim. 6, 20; 2. Tim. 1, 13; 2, 2; Tit. 1, 9; Rom. 16, 17; Kol. 2, 7; 2. Tess. 3, 6; 2. Petr. 3, 2; 1. Joh. 2,24).

Profeti uten kontroll av et kirkelig læreembete fører til religiøst svermeri, da det så lett kan hende at noen "mener å være profet" (1. Kor. 14, 37) eller "kaller seg profet" (Åp. 2, 20) uten å være det. Alle sekter er oppstått ved mennesker som innbilte seg å bli ledet av den Hellige Ånd i sin tolkning av den hl. Skrift. Hva ville det ha blitt av den kristne åpenbaring, dersom det ikke fra begynnelsen av hadde vært en fast kirkelig ledelse til å verne om de guddommelige mysterier (om Kristi guddom, Treenigheten, sakramentene osv.) mot den menneskelige fantasi, mot de "mange falske profeter" (Matt. 24, 11; 1. Joh. 4, 1; 2. Petr. 2, 1) og "forførende ånder" (1. Tim. 4, 1) som i århundrenes løp er oppstått?

TUNGETALE

Først må vi undersøke hva tungetalen i den apostoliske tid bestod i. De fremmede tungemål som disiplene talte på pinsedagen, var uten tvil virkelig eksisterende sprog. Det dreiet seg ikke om en nådegave (et høreunder) som den Hellige Ånd virket i de hørende. Det sies jo ikke bare at de forskjellige folkegrupper hørte sitt eget sprog, men også at disiplene "talte" forskjellige sprog (Ap. Gj. 2, 4). Hver av tilhørerne forstod ikke alle de sprog som ble talt, og det forklarer at noen trodde disiplene var beruset. Den siste beskyldning hadde muligens delvis også sin grunn i talernes ekstatisk sinnbevegelse.

Apostlene og de andre disiplene fikk på pinsedagen ikke en blivende gave til å kunne tale og forstå alle slags fremmede sprog. Intet sted i Bibelen leser vi at de på sine misjonsreiser benyttet seg av et taleunder for å gjøre seg forståelige for de forskjellige folk. Paulus og Barnabas forstod ikke lykaoniernes sprog og skjønnte derfor ikke straks at folket trodde de var guder (Ap. Gj. 14, 11-18). At apostlene hadde sine sprogvanskeligheter fremgår også derav at det greske sprog i de forskjellige bibelske skrifter ikke alltid er like godt. Tungetalen, som på pinsedagen begynte allerede før folkemengden var kommet til (Ap. Gj. 2, 4), hadde mer til formål lovprisning enn evangelieforkynnelse (Ap. Gj. 2, 11; sml. 10, 46). Også om de første hedninger som kom til troen (Kornelius og hans nærmeste - Ap. Gj. 10, 44-46), må vi anta at deres tungetale foregikk i et eksisterende sprog. "Alle de troende av omskjærelsen hørte dem jo lovprise Gud". Det samme var vel også tilfellet med samaritanernes tungetale (Ap. Gj. 8, 17). Ved disse lovprisninger på de

forskjellige nasjonale sprog ville Gud vise kristendommens universalitet og særlig forsone jødene med de andre folk.

Forskjellig fra taleunderet på pinsedagen var den tungetale vi leser om i Paulus' første brev til korintierne (kap. 12-14). Meget tyder på at tungetalerne i Korint - iallfall i alminnelighet - benyttet seg av sitt eget morsmål, som de i ekstatisk henførelse blandet med ord fra fremmede sprog og også med uartikulerte utbrudd. Ved denne form for tungetale imøtekom Gud et spesielt behov i den hellenistiske verden, hvor man anså den ubevisste ekstatiske forening med guddommen som den høyeste form for religiøs erfaring (sml. den religiøse "mania" i de greske mysterier). Korint var en meget kosmopolitisk by med anslagsvis 600 000 innbyggere, bestående av mange nasjonaliteter. Uttrykkene fra fremmede sprog, som tungetalerne blandet inn i sine bønner og lovprisninger, bidro vel også til å forene de forskjellige nasjonaliteter. Flere arameiske ord som "Alleluja", "Hosianna", "Amen", "Abba", "Maran atha" er muligens gjennom tungetalen kommet inn i liturgien.

Ikke all tungetale i Korint var ekte eller overnaturlig. Det forekom så megen uorden i menighetssamlingene at vi vanskelig kan tro at tungetalerne alltid ble drevet av Guds Ånd, "for Gud er ikke uordens Gud, men freds Gud" (1. Kor. 14, 33). Selvsuggesjon og massesuggesjon har nok ofte vært med i spillet. Ifølge 1. Kor. 12, 3 måtte Paulus advare mot å tro at det var i Guds Ånd noen sa: "Forbannet er Jesus". En forklaring på noe så abnormt må søkes i en skikk hos datidens hedninger å uttale forbannelser mot sine avguder for å tvinge dem til å bønnhøre dem (sml. Allo, "L'Évangile en face du syncrétisme païen" s. 89 flg.; likeledes Radermacher, "Schelten und Fluchen". Archiv für Religionswissenschaft, 1907). Det var en arv fra den tid da korintierne "viljeløst lot seg dra til de stumme avguder" (v. 2).

Tungetalen inntok ikke en så stor plass i oldkirkens menighetsliv som mange forestiller seg. Den nevnes overhodet ikke i noe annet av apostelbrevene enn det første korintierbrev, således f.eks. ikke engang i Rom. 12, 6-8, hvor Paulus oppregner de forskjellige nådegaver. I oppregningene i første korintierbrev (12, 8-10 og 28-30) nevner han den på siste plass. Hvis tungetalen var åndsdaåpens særlige tegn - slik som pinseveennene hevder kunne vi med rette vente at den oftere hadde vært omtalt i apostlenes skrifter.

Paulus tillå tungetale i en menighetssamling så liten betydning at han selv nødig ville ta del i den (1. Kor. 14, 19), og dette til tross for at han hadde tungemålenes gave i større grad enn korintierne (v. 18). Det siste er vel en hentydning til hans "syner og åpenbaringer" (2. Kor. 12 1) med de bønner og "usigelige sukk, (Rom. 8, 26) som ledsaget slike henrykkelser.

Korinterne sensasjonspregete jag etter å tale i tunger var ifølge Paulus noe barnslig (1. Kor. 14, 20). Han sier at tungetalen er et tegn for de vantro (og derfor ikke må betraktes som et særlig tegn på Guds velbehag), idet han sammenligner det uforståelige sprog som korinterne på sine møter talte med hverandre, med assyrernes uforståelige sprog som de overvunne jøder måtte høre på til straff for sin vantro (sml. 1. Kor. 14, 21-22, hvor det henvises til Es. 28, 11 flg.).

Dersom tungetalen var et særlig tegn på åndsdaåp og åndsfylde, måtte korintierne, som talte så meget i tunger, ha vært særlig åndelige. Men det motsatte var tilfellet. De var meget "kjødelige, og åndelig sett så "små" at de "ikke tålte fast føde" (1. Kor. 3, 1-3). Det hersket blant dem megen splittelse og misunnelse. De var "trettekjære", "oppblåste", selvrådige, som ville være sine egne "herrer" (1, 11;

3, 3; 4, 8. 19; 5, 2; 11, 16. 18; 14, 36). Paulus klager over at "når de kom sammen i menighetssamling, var det ikke til det bedre, men til det verre" (11, 17) på grunn av ukjærlighet, klikkedannelse og drukkenskap (v. 18-21). Den største del av første korintierbrev er ikke annet enn en refsing av misbruk og umoral. Splid og selvrådighet har preget menigheten i Korint også den første tid etter apostlenes død. Om dette vitner det kraftige brev som den romerske biskop Klemens skrev til korintierne ca. år 96.

Like så lite som om korintiernes tungetale må vi ha en overdreven forestilling om deres profetiske tale. Denne bestod ikke nødvendigvis i særlige åpenbaringer, men ofte bare i en tale "til oppbyggelse og formaning og trøst" (1. Kor. 14, 3) ved hjelp av troens alminnelige nådegave. En enkel bekjennelse av at "Jesus er Herre", var ifølge Paulus allerede en tale "i den Hellige Ånd" (1. Kor. 12, 3).

Den moderne tungetalebevegelse kan ikke begrunnes ved Mark. 16, 17-18, hvor Jesus også nevner immunitet mot slangebitt og giftdrikk blant de tegn som skulle følge dem som tror. Uten tvil har det gjennom hele kirkehistorien forekommet mirakler som stadfester den kristne religion. Mange eksempler kan en finne i helgenenes liv. Sml. f. eks. Bollandistenes store samling "Acta Sanctorum" med langt over 100 store bind. Som eksempler kan også nevnes de mirakler som den dag i dag skjer i Lourdes under den strengeste vitenskapelige kontroll, og de mirakler som hvert år blir undersøkt av kanonisasjonsdomstolen i Roma. Kirken krever en streng kontroll for å være helt sikker på at en helbredelse ikke kan forklares på en naturlig måte, f.eks. ved suggesjon.

Jesu løfte i Mark. 16, 17-18 betyr imidlertid ikke at overnaturlige tegn til alle tider ville skje i like stort antall. Ekstraordinære midler til stadfestelsen av troen trengtes særlig i kristendommens begynnelse, da kirken måtte grunnlegges i en helt vantro verden. Likevel var også i den apostoliske tid makten til å virke mirakler meget begrenset. Av flere bibeltekster fremgår at det var særlig apostlene (og ikke alle troende) som gjorde undergjerninger (sml. Ap. Gj. 5, 12; 14, 3). Og apostlene kunne ikke helbrede enhver. Paulus måtte la Trofimus ligge syk etter seg i Milet (2. Tim. 4, 20). Han rådet Timoteus til å drikke litt vin for sin mave og sine jevnlige sykdommer (1. Tim. 5, 23). Paulus selv hadde en legemlig lidelse, som bønner ikke kunne ta bort (2. Kor. 12, 7; Gal. 4, 13). Spesielt i Korint synes nådegaven til å helbrede å ha vært liten. Det var "mange skrøpelige og syke og mange som døde" (1. Kor. 11, 30). Dersom all tungetale i Korint hadde vært ekte, hvorfor skulle nådegaven til å helbrede ha vært så meget mindre der? I Ap. Gj. 28, 3-5 berettes at Paulus en gang ble bitt av en slange uten at det skadet ham. Ifølge Papias ble Justus Barsabas på en mirakuløs måte i live etter å ha drukket dødelig gift (Eusebius, H. E. III, 39). Men slike tilfeller var unntagelser. Det var ikke Jesu mening at troende mennesker aldri kunne dø av slangebitt eller giftig drikk. Tungetalerne tør vel ikke eksperimentere med noe slikt på sine møter. Det viktigste tegn de tror på og streber etter, er tungetale, som kan suggereres frem hos mange mennesker.

Det er ikke tvil om at suggesjon, både selvsuggesjon og massesuggesjon, spiller en stor rolle i tungetalebevegelsen. En som tror på tungetale som det viktigste tegn på at man er åndsdøpt og frelst, kommer lett til å innbille seg å ha en slik gave, idet spontane uoverveide utbrudd blir tilskrevet den Hellige Ånds inspirasjon. I overspent tilstand kan det fra underbevisstheten bli reproduisert fremmede ord, som man engang har hørt, men i normal tilstand hadde glemt. De lyder som tungetalerne på sine møter frembringer, er ofte et slikt abrakadabra at de allerede av den grunn ikke kan tilskrives den Hellige Ånd. Hørselsbedrag, særlig når tungetalerne (slik som de pleier)

taler fort, kan gjøre at noen av de tilstedeværende innbiller seg å høre ord fra et bestående fremmed sprog. Om dette skriver Nils Taraldset i sin bok "Pinsevevnerne, (Land og Kirke): "Når vi hører, hører vi nemlig ikke ordene fullt ut, men bare en del av dem, resten supplerer vi ut fra det ordbilde vi på forhånd har. På den måten har mange ment å høre et fremmed språk uten at de virkelig har hørt det" (s. 67). Når det gjelder personer som mener å ha en særlig åndsgave til å kunne tyde tungetalernes sprog, spiller også der fantasi og selvsuggesjon en stor rolle. De angivelige oversettelser er ofte nokså stereotipe, mens tungetalen varierer. En tale kan inneholde gjentakelser som ikke kommer frem i oversettelsen. Det er heller ikke alltid proporsjon mellom talens og oversettelsens lengde. At det ikke dreier seg om virkelige oversettelser er også bevist ved å la en og samme tale (opptatt ved lydbånd) bli oversatt av forskjellige personer, som mente å kunne tyde tungetalernes språk (sml. John P. Kildahl "The Psychology of speaking in tongues", Hodder & Stoughton, London, s. 63).

Dersom tungetalen, slik som den praktiseres i noen samfunn, ble virket av den Hellige Ånd, er det uforklarlig at en slik nådegave ikke blir meddelt til så mange troende og fromme mennesker i andre trossamfunn.

Forklaringen kan ikke være en manglende tro på tungemålenes nådegave, like så lite som mangel på tro kan forklare at de mirakuløse nådegaver i alminnelighet er blitt sjeldnere. Karismer er helt frivillige gaver, som den Hellige Ånd gir "etter som han vil. (1. Kor. 12, 11), og ikke bare til dem som venter dem. Uventet "falt den Hellige Ånd på de første hedninger som ble omvendt til kristendommen (Ap. Gj. 10, 44), uaktet de ennå ikke var døpt (noe som normalt måtte skje først - sml. Ap. Gj. 2, 38; 19, 5).

Det skyldes virkelig ikke vantro eller uvilje at mange oppriktige kristne ikke kan tro at de besynderlige lyder og angivelige oversettelser, som er så vanlige på tungetalernes møter, blir virket av den Hellige Ånd (noe som det jo ikke finnes noe bevis for).

Religiøse svermerier som har en viss likhet med vår tids tungetalebevegelse, har flere ganger oppstått i århundrenes løp. Som eksempler kan nevnes montanismen i det 2. årh. (som profeterte at verdens ende var forestående, og som agiterte for en "åndskirke" istedenfor den av biskopene ledede kirke) og gjendøperbevegelsen på reformasjonstiden (som ville opprette "det nye Sion" i Münster). Lignende fenomener forekommer også utenfor kristendommen, f. eks. hos de muhammedanske dervisjer, som ved runddreininger bringer seg i ekstase. Vi kan også tenke på det moderne pop-hysteri med dets eksalterte masseopphisselse, irrasjonelle følelsesutbrudd, kroppsbygninger og vridninger.

Den betydning som tungemålenes gave hadde i begynnelsen for å vise kristendommens universalitet og særlig for å "rive ned gjerdets skillevegg og fiendskapet" mellom jøder og ikke-jøder (Ef. 2, 14-16), ble etter hvert mindre. Derfor ville Gud at den etter apostlenes død mer og mer opphørte. Dette var også godt, da tungetalen, særlig som den ble praktisert i Korint, medførte den fare at de kristne i sitt religiøse liv la altfor megen vekt på det ekstraordinære og følelsesbetonte. At tungetalen mer og mer ville opphøre, gav også Paulus tilkjenne ved å si at av de forskjellige åndsgaver ville bare "tro, håp og kjærlighet bli stående nå" (dvs. i dette liv), mens "kjærligheten faller aldri (heller ikke i det evige liv) bort" (1. Kor. 13, 8. 13).

HÅNDSPALEGGELSEN OG SYKESALVINGEN

I apostlenes skrifter tales det flere ganger om en håndspåleggelse som ble anvendt for å meddele den Hellige Ånd. Det skjelves mellom to slags håndspåleggelse, en som ble foretatt på alle de døpte (sml. Ap. Gj. 8, 17; 19, 6; Hebr. 6, 2) og en som ble anvendt ved innsettelse av de forskjellige kirkelige embetsmenn, menighetstjenere, prester og biskoper (sml. Ap. Gj. 6, 6; 13, 3; 14, 23; 1. Tim. 5, 22; 2. Tim. 1, 6). Bare apostlene og de av dem innsatte kirkelige ledere hadde myndighet til å utføre disse håndspåleggelse. Hver av dem har vært praktisert i den katolske kirke helt fra apostlenes tid. Den som blir anvendt ved innsettelsen av de kirkelige embetsmenn, kalles ordinasjonens sakrament, og den som er bestemt for alle de døpte, kalles konfirmasjonens eller fermingens sakrament.

Med konfirmasjonens sakrament fulgte i kristendommens begynnelse nok ofte mirakuløse åndsgaver. Men disse var ikke dens viktigste virkning. Den Hellige Ånds gave, som ble meddelt gjennom den, var bestemt for alle de troende også i fremtiden (Ap. Gj. 2, 38-39) og var derfor noe annet enn tungetalen og andre ekstraordinære nådegaver som etter hvert mer og mer ville opphøre. Hovedformålet for dette sakrament er å gi alle kirkens medlemmer i en viss grad del i apostolatet, å gjøre dem til Kristi vitner (Ap. Gj. 1, 8) ved frimodig bekjennelse av troen i ord og gjerning. Som Åndens vesentligste nådevirkninger fremholder apostlene stadig styrking av troen (1. Kor. 2, 12; 2. Kor. 1, 21-22; Ef. 3, 16-17; 1. Joh. 2, 20. 27), av håpet (Rom. 15, 13), av kjærligheten (Rom. 5, 5), av bønnelivet (Rom. 8, 15; 8, M; Gal. 4, 6; Ef. 6, 18; Judas 20) og av alle slags dyder i kampen mot kjødets begjæringer (Rom. 8, 5-13; Gal. 5, 16. 22). Åndsdaopen, som ifølge Bibelen er bestemt for alle de troende (1. Kor. 12, 13), består først og fremst i disse alminnelige nådegaver.

En annen sakramental handling som fra apostlenes tid har vært i bruk i den katolske kirke, er sykesalvingen, som omtales i Jak. 5, 14-15. Den forvaltes ifølge Bibelen bare av prestene, og må ikke likestilles med den karismatiske nådegave til å helbrede. Formålet er ikke bare helbredelse, men også syndsforlatelse. En forberedelse til dette sakrament kan vi se i den sykesalving som apostlene på Jesu befaling måtte foreta (Mark. 6, 13). Det er selvfølgelig ikke Guds mening at alle syke skal bli friske. Likevel forekommer det ikke så sjelden en uventet helbredelse etter mottagelsen av sykesalvingen. I alle tilfeller vil den troende syke bli styrket og trøstet ved dette sakrament.